

Delovanje spolnih žlez po zdravljenju levkemije v otroštvu

L Zadavec Zaletel¹, N Bratanič², B Jereb¹

¹Onkološki inštitut Ljubljana

²Klinični center Ljubljana, Pediatrična klinika

Namen: Ugotovitev kasnih posledic zdravljenja levkemije v otroštvu na spolnih žlezah.

Material in metode: Delovanje spolnih žlez smo ocenili pri 67 mladostnikih (37 ženskah, 30 moških), ki so se zdravili v Sloveniji zaradi levkemije od leta 1973 do 1992. Ob postavitvi diagnoze so bili stari 1-16 (med. 5) let, oceno delovanja spolnih žlez pa so imeli 4-25 (med. 13) let kasneje, v starosti 13-31 (med. 19) let. Bolniki so prejeli kombinirano kemoterapijo (KT) (32 bolnikov tudi ciklofosamid (CYC) in citarabin), 62 bolnikov je imelo profilaktično obsevanje (RT) glave z 12-49 (med. 18) Gy, dva bolnika sta imela RT glave in spinalnega kanala s 24 in 10 Gy. Devet bolnikov je imelo zdravljenje zaradi ponovitve bolezni; 2 dečka sta imela RT testisov z 12 Gy v 3 odmerkih, eno dekle je imelo RT celega trebuha z 20 Gy kot del tega zdravljenja. Trije bolniki so se zdravili zaradi pojava drugega raka. Delovanje spolnih žlez smo ocenili s kliničnim pregledom in merjenjem koncentracije estradiola in testosterona v serumu. Izmerili smo koncentracijo LH in FSH v serumu v osnovnem stanju in po stimulaciji.

Rezultati: Primarni hipogonadizem smo ugotovili pri 6 (9%) bolnikov. Pet (16.5%) moških je imelo primarni hipogonadizem z okvaro kličnega epitelijskega tkiva, dva od njih (zdravljena z RT testisov) sta imela tudi okvaro Leydigovih celic, dva pa znake disfunkcije Leydigovih celic. Primarni hipogonadizem smo ugotovili le pri eni ženski. Zdravljena je bila zaradi ponovitve bolezni s KT (vključno CYC), RT trebuha, glave in spinalnega kanala. Imela je amenorejo, potrebovala je nadomestno hormonsko zdravljenje z estrogeni, a je kljub temu rodila otroka. Pet žensk je imelo zgodnjo puberteto po RT glave. Ena bolnica je imela sekundarni hipogonadizem in hiposomatotropizem po RT glave z odmerkom 30 Gy, en bolnik je imel hiposomatotropizem po dvakratnem obsevanju glave (skupaj 49 Gy).

Zaključki: Zdravljenje levkemije v otroški dobi, predvsem KT z alkilirajočimi agensi in RT testisov, je povzročilo okvaro spolnih žlez pri nekaterih moških. Primarno zdravljenje levkemije pri dekletih ni povzročilo okvare spolnih žlez. Disfunkcije Leydigovih celic nismo opazili le po zdravljenju z RT testisov ampak tudi po sami KT z alkilirajočimi agensi. Ugotovili smo sekundarni hipogonadizem po RT glave z odmerkom le 30 Gy.